

УДК 65.016.8:658.14

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ І ДІАГНОСТИКИ БАНКРУТСТВА

А.Г.Костирко, старший викладач
Миколаївський державний аграрний університет

Розглянуто метод діагностики фінансового стану "ККК" як модель для діагностики банкрутства сільськогосподарських підприємств.

Ключові слова: діагностика, банкрутство, фінансовий стан.

Постановка проблеми. У ринкових умовах господарювання значною є роль діагностики фінансового стану підприємства. Це пов'язано з тим, що підприємства набувають самостійності та несуть повну відповідальність за результати своєї виробничо-господарчої діяльності перед власниками, робітниками та кредиторами. Підприємства, для того щоб вижити і підвищити ефективність виробництва, повинні проявити ініціативу, підприємливість і бережливість. В іншому випадку вони можуть опинитися на межі банкрутства. У зв'язку з цим активізувались дослідження проблемних питань подолання неплатоспроможності, банкрутства та оздоровлення підприємств.

Одним із основних завдань системи антикризового управління є фінансовий аналіз, який покликаний визначити фінансовий стан підприємства, виділити причини банкрутства та його особливості на конкретному підприємстві, оцінити резерви підвищення ефективності функціонування підприємства та взагалі є базою для прийняття усіх подальших рішень. Це забезпечується завдяки застосуванню інструментарію діагностики банкрутства, механізмів раннього попередження та реагування, інших аналітичних прийомів. При цьому слід приділяти увагу аналізу причин банкрутства та його стадій, спрямованому на ідентифікацію зовнішніх та внутрішніх чинників.

Стан вивчення проблеми. Питання фінансового аналізу у контексті антикризового управління підприємствами привертає увагу багатьох науковців, серед яких Шеремет О., Ри-

балка О., Талан Л., Шапурова О., Чумак О., Терещенко О. та ін. Однак зміна економічних умов господарювання потребує подальших досліджень у напрямку вдосконалення методики діагностики фінансового стану.

Незважаючи на значний обсяг наукових розробок, бракує системного методологічного підґрунтя для окреслення загроз неплатоспроможності, своєчасного розроблення та впровадження ефективних заходів запобігання банкрутству суб'єктів господарювання. Найактуальнішими питаннями, які потребують узагальнення та систематизації теоретико-методологічних і прикладних аспектів, є розроблення методики визначення ймовірності банкрутства та раннього виявлення кризових проявів і на його основі - впровадження та оцінки результативності антикризових програм.

Мета дослідження. Проаналізувати та визначити можливість застосування методу коефіцієнтів "ККК" (авторами якого є Костаневич Н.І., Клочан В.П., Костирко А.Г.), який раніше застосовувався для оцінки фінансового стану, для діагностики банкрутства підприємств.

Викладення основного матеріалу. Висновки про фінансовий стан підприємства робляться на підставі узагальнення результатів аналізу кожного або групи показників. У результаті проведеного дослідження проаналізовано 28 методик оцінки фінансового стану, визначено основні їх недоліки, зокрема:

- неврахування галузевих особливостей об'єкта аналізу;
- неврахування (або суб'єктивність урахування) чинника різної вагомості впливу окремих показників на загальні результати аналізу;
- окремі параметри оцінки фінансового стану характеризуються різною кількістю показників, що викривляє результати аналізу;
- деякі моделі побудовано за даними іноземних компаній, а будь-яка країна має свою специфіку;
- досить громіздкі розрахунки в моделях;

- за минулі роки економічна ситуація змінилася у всьому світі і тому не очевидно, що повторення аналізу за методами, розробленими у 60-і роки, на більш пізніх даних залишило б структурний склад моделі без зміни.

У зв'язку з цим, нами запропоновано метод діагностики фінансового стану підприємств, який усуває більшість вищезазначених недоліків, сутність якого полягає в оцінці п'яти найважливіших показників фінансового стану. Це коефіцієнт автономії (незалежності), коефіцієнти абсолютної ліквідності, швидкої ліквідності, покриття і коефіцієнт рентабельності активів. При цьому кожен з цих коефіцієнтів оцінюється в 20 балів за умови нормативного значення. Так, для підприємства, яке отримало до 60 балів, фінансовий стан критичний, 60-80 балів – не стійкий, 80-100 балів – стійкий, 100 балів – абсолютно стійкий.

Провівши оцінку фінансового стану підприємств Миколаївської області (табл. 1 і табл. 2) методом коефіцієнтів і розрахувавши загальноприйняті коефіцієнти діагностики банкрутства, які рекомендовані для українських підприємств і дають найточніші оцінки, ми дійшли висновку, що за допомогою метода коефіцієнтів "ККК" можна також оцінювати імовірність банкрутства.

На основі даних таблиці 1 можемо зазначити, що підприємствам, фінансовий стан яких оцінено за методом коефіцієнтів на 20 та 40 балів, по п'яти моделям загрожує банкрутство, а саме: СТОВ "Братське", СТОВ ім. Мічуріна, СТОВ "Нік-Агро" Братського району. А підприємствам (ССП "Куйбишева", ССП "Сергіївка"), які набрали 80-100 балів банкрутство не загрожує, що підтверджують усі п'ять моделей діагностики банкрутства.

Аналіз даних таблиці 2 дає підставу стверджувати, що фінансовий стан ТОВ "Надбузьке", ТОВ "Золота Нива", ДП "Південь-концентр" Миколаївського району на межі банкрутства, так як бальна оцінка за методом коефіцієнтів складає 0-20.

Таблиця 1

**Оцінка імовірності банкрутства
сільськогосподарських підприємств Братського району**

Коефіцієнти, методи	Норматив	СТОВ "Братське"	СТОВ ім. Мічуріна	СТОВ "Нік-Агро"	СТОВ "Українець"	ЗАТ "Добробут"	ССП "Куйбишева"	ССП "Сергіївка"
Метод "ККК"								
Коефіцієнти:								
- автономії	>0,5	0,93	0,04	0,02	0,53	0,80	0,90	0,90
- абсолютної ліквідності	0,2-0,25	0,04	0,08	0,02	0,58	0,00	0,22	2,02
- покриття	> 1,0	1,06	2,4	0,93	3,33	1,21	29,13	6,54
- швидкої ліквідності	0,7-1	0,68	1,4	0,02	0,58	0,06	5,35	2,02
Рентабельність активів	+	-	-	+	-	+	+	+
Метод ККК, балів	100	40	40	20	60	60	80	100
Методи діагностики банкрутства								
Коефіцієнт Бівера	> 0,2	-0,27	-0,36	-0,01	-0,45	-0,75	8,77	3,47
R-модель Іркутської академії	> 0,42	0,21	-2,67	0,35	0,33	0,15	0,61	0,92
Z ₈₃ Альтмана	> 1,23	0,83	-0,56	0,34	2,87	2,92	6,83	8,2
Модель Спрінгейта	> 0,862	0,24	-1,36	0,4	7,0	0,67	9,78	4,68
Модель Терещенка	> 1,0	-0,12	-10,8	0,26	0,43	0,66	8,82	8,87
Банкрутство загрожує по ... моделях		5	5	5	3	4	-	-
Банкрутство не загрожує по ... моделях		-	-	-	2	1	5	5
Банкрутство загрожує за методом ККК,%		60	60	80	40	40	10	0

У підтвердження даного висновку за п'ятьма розрахованими моделями зазначеним підприємствам загрожує банкрутство.

При оцінці фінансового стану підприємства та його фінансових результатів науково обґрунтовані методики передбачають порівняння значень різних коефіцієнтів з їх нормативним значенням. І якщо дані показники нижчі норматива, то криза, тобто банкрутство, очевидна.

**Оцінка імовірності банкрутства
сільськогосподарських підприємств
Миколаївського району**

Коефіцієнти, методи	Норматив	ТОВ "Надбузьке"	ТОВ "Золота Нива"	ДП "Південь концентр"	ДП СП "Сонячне"	ТОВ "Радсад"	ТОВ "Добробут"
Метод "ККК"							
Коефіцієнти:							
- автономії	>0,5	0,03	0,09	0,60	0,83	0,62	0,60
- абсолютної ліквідності	0,2-0,25	0,002	0,001	0,00	0,09	1,64	0,02
- покриття	> 1,0	0,72	0,54	0,95	2,83	10,13	1,18
- швидкої ліквідності	0,7-1	0,002	0,10	0,03	0,39	3,18	0,07
Рентабельність активів	+	-	-	-	-	-	+
Метод ККК, балів	100	0	0	20	40	20	60
Методи діагностики банкрутства							
Коефіцієнт Бівера	> 0,2	-0,88	-0,15	-0,39	-3,6	-0,32	0,08
R-модель Іркутської академії	> 0,42	-1,96	-0,74	-0,15	-0,62	0,08	1,11
Z _{раз} Альтмана	> 1,23	0,41	-0,11	0,57	2,88	2,88	1,75
Модель Спрінгейта	> 0,862	0,32	-0,6	-0,39	-2,54	0,98	1,13
Модель Терещенка	> 1,0	-7,94	-1,68	-78,9	-8,9	-1,11	1,46
Банкрутство загрожує по ... моделях		5	5	5	4	3	1
Банкрутство не загрожує по ... моделях		-	-	-	1	2	4
Банкрутство загрожує за методом ККК,%		100	100	80	60	80	40

Висновки. Проведені розрахунки для оцінки фінансового стану на базі сільськогосподарських підприємств Миколаївської області дали підставу стверджувати, що поряд з показниками ліквідності та платоспроможності необхідним є введення показників рентабельності.

Узагальнюючи проведене дослідження, необхідно визначити те, що запропонований для експрес-аналізу фінансового стану підприємств метод коефіцієнтів [1] доцільно також використовувати для діагностики банкрутства.

Таким чином, можна підсумувати, що процес діагностики банкрутства на підприємстві є важливим блоком аналітичної роботи, на основі результатів якої приймаються ефективні управлінські рішення. Крім того, варто обирати не просто найбільш прийнятну модель оцінювання вірогідності банкрутства з існуючих, враховуючи стан економіки в Україні загалом і в галузі зокрема, але й застосовувати ряд експертних методів для врахування зовнішніх і внутрішніх факторів, які неможливо обчислити (інфляція, світова фінансова криза, нестабільність законодавства тощо).

ЛІТЕРАТУРА

1. Використання методу коефіцієнтів для оцінки фінансового стану підприємства / [В. П. Клочан, В. Ф. Клочан, Н. І. Костаневич, А. Г. Костирко] // Економіка АПК. — 2008. — №7. — С. 54—55.
2. Шапурова О. О. Політика антикризового управління при загрозі банкрутства / О. О. Шапурова // Актуальні проблеми економіки: науковий економічний журнал. — № 8 (86). — 2008. — С. 147—153.
3. Чумак О. Оцінка ймовірності банкрутства / О.Чумак // Головбух: Всеукраїнська бухгалтерська газета, перший щотижневик для головного бухгалтера. — № 15 (566). — 2008. — С. 34—39.